PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok VIII Warszawa, wtorek 31 października 1933 r. Nr. 250

ADRES REDAKCJI: ul. Marsz. Focha 1. Telefon 545-90 wewn. Nr. 16

SPRAWY POLSKIE

POLSKA A NIEMCY.

Der Tag 31.X. zamieszcza artykuł dr. Edwarda Wernera o stanie szkolnictwa w Polsce, w którym autor wskazuje na trudności jego rozwoju na wsi, na której znajduje się dwie trzecie ogółu ludności. Autor porównuje je z położeniem szkolnictwa w Niemczech, które znajduje się w lepszych warunkach, ponieważ większość ludności mieszka w miastach. Autor akcentuje, iż w polskich szkołach szeroko uwzględnia się teraz wychowanie fizyczne oraz przysposobienie wojskowe. Polityczne cele tych przygotowań zdradza nauczanie historji, gdyż n. p. w książce Łukaszkiewicza znajduje się ustęp: „Niemcy zrabowali polskie ziemie nad Odrą i nad Bałtykiem. Obowiązkiem jest odebrać napowrót zrabowane dobro".

Le Petit Parisien 28.X. za angielskim „Times'em" przytacza art. W. Steed'a, w którym autor omawia książkę prof. Banse'a p. t. „Terytorja i narody w wojnie światowej". Prof. Banse — „najbardziej wykwalifikowany na prof. wiedzy militarnej wśród młodzieży" — ironizuje W. Steed — między innemi pisze, że „jedynym sposobem pozbycia się przez świat problemu polskiego byłby nowy rozbiór Polski".

Allensteiner Volksblatt 21.X. pisze, że Polacy zajęli tak nieprzejednane stanowisko wobec ostatnich posunięć polityki niemieckiej i wystąpienia Niemiec z Ligi Narodów, iż ten brak zrozumienia dla położenia Niemiec oraz jawna nienawiść przeciw nim w żadnym innym kraju, nawet we Francji, nie ujawnia się w sposób tak otwarty i jednomyślny, jak w Polsce. Dziennik nawołuje wobec tego do bacznego śledzenia postępowania Polski.

POLSKA A GDAŃSK.

Prasa irlandzka 30.X. jest zgodna w opinji, że Lesterowi, mianowanemu wysokim komisarzem Ligi Narodów w Gdańsku, przypada w udziale jedno z najtrudniejszych stanowisk politycznych w Eropie.

The Irish Press uważa to stanowisko za niezmiernie delikatne wobec reperkusyj, jakie regime nazich w Niemczech wywołał w Gdańsku, i wobec stosunku tego ostatniego względem Polski. „Nie ulega wątpliwości, pisze dziennik, że przyszłość Gdańska stanie się jeżeli nie w najbliższych miesiącach, to w najbliższych latach wielkim problemem europejskim, a to wobec niejednokrotnych oświadczeń Hitlera, że zamiarem jego jest zniesienie całego kurytarza polskiego przy najbliższej sposobności. Stanowisko nowego wysokiego komisarza będzie przeto wymagało ogromnego taktu, bowiem nie ma w Europie innego miasta, gdzieby panowała bardziej delikatna sytuacja".

The Irish Independent nawiązując do zwycięstwa nazich w Gdańsku przewiduje, że zała cierpliwość i takt Lestera mogą być poddane ciężkiej próbie na jego nowem stanowisku.

POLSKA A LITWA.

Lietuvos Aidas 26.X. w d. c. wraca do poruszonej przez organ ludowców litewskich „Lietuvos Žinios" (w koresp. z Warszawy — por. „Przegl. Prasy Zagr." Nr. 246) możliwości osiągnięcia porozumienia polsko - litewskiego i zaznacza: Organ ludowców niesłusznie przywiązuje zbyt wielką wagę polityczną do rozmowy genewskiej min. Zauniusa z min. Beckiem. „Polityka zagraniczna Litwy — pisze w d. c. dziennik — nie ma zwyczaju zbaczać z raz obranej drogi. Idzie ona do zakreślonego celu prostą i jasną drogą".

POLSKA A RUMUNJA.

Ere Nouvlle 29.X. zamieszcza artykuł Eugenjusza Raude'a sekretarza Izby deputowanych poświęcony wizycie ministra Titulescu w Warszawie i przyjaźni polsko-rumuńskiej. Polska zawarła z Rumunją

w marcu 1921 r. przymierze, którego celem było utrzymanie pokoju. Przymierze polsko-rumuńskie datuje się od dawien dawna i oparte jest na trwałych podstawach. Ostatnia wizyta ministra Titulescu była więc czemś więcej niż zwykłą wizytą kurtuazyjną. Polska, która wkroczyła ostatnio na tory realnie pojętej pracy nad budową pokoju, znalazła w Rumunji wiernego sprzymierzeńca. Na tej drodze obecnie oba te państwa mogą przystąpić do realizacji obliczonego na daleką metę programu. Ta współpraca polsko-rumuńska śledzona jest we Francji z najwyższem zainteresowaniem i zrozumieniem, gdyż te dwa kraje są równie drogie Francji.

POLSKA A CZECHOSŁOWACJA.

Prager Presse 28.X. w koresp. z Warszawy pisze, że 15-ta rocznica odzyskania niepodległości przez Czechosłowację była tutaj obchodzona szczególnie uroczyście. Komitet obchodu przygotował uroczystości w kilku ośrodkach; urządzono koncert w Filharmonji, wystawę sztychów czeskich w Zachęcie i wreszcie akademję w ratuszu.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

FRANCJA A NIEMCY. SPRAWA ROZBROJENIA.

Le Journal 29.X. (w art. St. Brice'a) pisze, że zaaresztowanie przez Niemców angielskiego dziennikarza Pantera za skonstatowanie, że podczas defilady hitlerowcy mieli karabiny na ramieniu, stanowi właściwie przyznanie się Niemców do potajemnego zbrojenia się. Autor twierdzi, że gdyby relacje Pantera były fałszywe nastąpiłoby natychmiastowe dementi i conajwyżej dziennikarz angielski zostałby wydalony z Rzeszy. Z chwilą jednak kiedy został on oskarżony o zdradę stanu, dowodzi to, że fakty były prawdziwe. Zdaniem autora, sprawa ta nabiera wagi międzynarodowej. Jest w tem pogwałcenie klauzul militarnych traktatu wersalskiego, jest też zaprzeczenie wszystkich pokojowych zapewnień Hitlera. Rząd angielski może liczyć na poparcie Francji, która nie powinna opuścić takiej okazji do ujawnienia osławionego „dossier" zbrojeń niemieckich. Autor zaznacza, że moment do przyśpieszenia prac konferencji jest istotnie nieodpowiedni. „W obliczu oszustw niemieckich w dziedzinie zbrojeń, narzuca się odmienne rozbrojenie, niż to, któreby osłabiło obrońców porządku".

La République 29.X. (w art. Dominique'a) omawia zaaresztowanie przez Niemców dziennikarza angielskiego Pantera, określając to jako dużą niezręczność polityczną. „Lecz Niemcy nie chlubią się zręcznością. Wzamian za to chcą być silni". Autor kończy, przytaczając słowa pewnego Alzatczyka, znawcy duszy niemieckiej, który twierdzi, że można traktować z Niemcami tylko wtedy, kiedy Francja będzie czuła się silną i pewną siebie.

Neues Wiener Tagblatt 29.X. donosi z Paryża, że poufne obrady komisji senatu dla spraw zagranicznych wykazały, że członkowie tej komisji nie zgodzą się na genewską politykę Paul-Boncoura. Ogromne zaniepokojenie wywołały wywody gen. Bourgeois o przygotowaniach wojennych Niemiec. Jeden z członków komisji oświadczył dziennikarzom, że pokój jest zagrożony. Zdanie to podzielają także i inne osobistości. Na plenum senatu omawiana będzie ta sprawa z początkiem listopada.

MOCARSTWA A Z. S. R. R.

Deutsche Allg. Ztg. 29.X. pisze, że rząd sowiecki rzadko kiedy z tak wielkiem zadowoleniem wysyłał swego komisarza spraw zagran. w podróż dyplomatyczną, jak to ma miejsce teraz z podróżą Litwinowa do Waszyngtonu. Usilne zabiegi Sowietów o uznanie ich przez Amerykę mają być rychło urzeczywistnione. Już dzisiaj „Izwiestja" są zdania, że zbliżenie obu krajów nie powinno być dla nikogo niespodzianką, kto zna ich wewnętrzny rozwój. Istotnie musiało tak stać się, skoro z jednej strony zbladła idea kapitalistycznego dobrobytu w Ameryce, a z drugiej strony rozwiały się złudzenia robotniczego raju komunistycznego w Sowietach. Nędza zatem skłania oba kraje do porozumienia. Dziennik podnosi, że może ten pożądany dla światowego pokoju objaw skłoni również inne kraje, jak Francję i Niemcy, do porozumienia, ponieważ między niemi również niema wielkich różnic.

Deutsche Allg. Ztg. 29.X. pisze, że radjo moskiewskie podało wiadomość o uchwale senatu czechosłowackiego, zalecającej rządowi zawarcie z Sowietami traktatu handlowego, przyczem w komunikacie radjowym poruszono sprawę rokowań z wszystkiemi trzema państwami Małej Ententy. Rokowania dotyczyć mają również spraw politycznych. Rokowania z Rumunją uległy pewnej zwłoce z powodu wyjazdu Litwinowa do Ameryki, lecz skoro tylko on powróci, będą mogły być podjęte. Gdyby min. Titulescu nie mógł przybyć do Moskwy, to Litwinow podejmie rokowania z Rumunją w innej miejscowości, a nawet może przybyć do Bukaresztu.

Dziennik podaje w koresp. z Warszawy wiadomość, że w tutejszych kołach politycznych mówią o porozumieniu rosyjsko - rumuńskiem oraz o możliwości podróży min. Titulescu do Moskwy. Pierwszym posłem sowieckim w Bukareszcie miałby zostać poseł Owsiejenko.

Evening Standard 28.X. wspominając o przejeździe Litwinowa przez Warszawę podkreśla fakt widzenia się Litwinowa z ambasadorem Patkiem i twierdzi, że ambasador polski w Waszyngtonie odegrał poważną rolę pośredniczącą w doprowadzeniu do skutku obecnej podróży Litwinowa do Waszyngtonu. Pismo przypomina, że Patek aż do lutego b. r. był w ciągu pięciu lat posłem polskim w Moskwie. „Evening Standard" wspomina także, że między Patkiem a Litwinowem istnieją dawne więzy z czasów, gdy 25 lat temu Patek, będąc wówczas najzdolniejszym adwokatem w Petersburgu, bronił Litwinowa, oskarżonego wtedy, jako znanego socjal-demokratę o propagandę rewolucyjną. Gdy Patek powrócił tego lata z Waszyngtonu, odbył w Warszawie szereg rozmów z wysłannikiem osobistym prezydenta Roosevelta Lamportem, następnie ambasador Polski udał się do Moskwy i w parę tygodni po jego wizycie w Moskwie doszło do skutku zasadnicze porozumienie pomiędzy Moskwą a Waszyngtonem, którego rezultatem była formalna wymiana not.

Daily Herald 27.X. Kor. dypl. pisze, że rokowania angielsko-sowieckie w sprawie nowego traktatu stanęły na martwym punkcie, co zresztą — dodaje pismo — jest losem większości poczynań dyplomatycznych angielskiego rządu narodowego.

Le Journal 28.X. donosi z Moskwy, że między komitetem wykonawczym trzeciej międzynarodówki a Litwinowem wybuchł konflikt z powodu ogłoszenia przez komitet broszury p. t. „Roosevelt — wielki głodziciel ludu amerykańskiego", w której prezydent Stanów Zjednoczonych oskarżony jest o spowodowanie głodu i o śmierć wielu robotników amerykańskich. Broszura ta ukazała się w języku rosyjskim, a kierownicy trzeciej międzynarodówki pragnęli opublikować ją i po angielsku, przeciwko czemu zaprotestował Litwinow, obawiając się, że mogłoby to źle wpłynąć na obecne negocjacje rosyjsko - amerykańskie. Sprawa została przekazana do Politbiura partji, które po wysłuchaniu przemówienia Litwinowa przychyliło się do jego opinji.

Z. S. R. R. A TURCJA.

Izwiestja 28.X. poświęcają artykuły wstępne 10-cioleciu republiki tureckiej. Rocznica ta jest — pisze dziennik — świętem nietylko narodu tureckiego, ale i wszystkich republik sowieckich, związanych z narodem tureckim węzłami przyjaźni i współpracy. W obecnej sytuacji międzynarodowej, pełnej ognisk przyszłych konfliktów, przyjaźń sowiecko-turecka nabiera olbrzymiego znaczenia międzynarodowego, jako czynnik pokoju.

Prasa sowiecka 28.X. ogłasza oświadczenie przewodniczącego delegacji sowieckiej do Turcji, Woroszyłowa, w którem komisarz sowiecki przesyła imieniem ZSRR. pozdrowienie dla narodu tureckiego.

The Times 27.X. w koresp. z Konstantynopola podkreśla, że obecność delegacji sowieckiej na uroczystościach w Angorze jest jeszcze jednym dowodem przyjaźni Sowietów i Turcji.

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA W Z. S. R. R.

Prawda 28.X. w art. wst. maluje w ciemnych barwach sytuację świata kapitalistycznego, który wkracza w piąty rok kryzysu. Dziennik przeciwstawia tej sytuacji rzekomą pomyślność gospodarczą ZSRR., w którym liczba robotników miała się podwoić się od r. 1928. Z zestawienia z tego stanu rzeczy masy całego świata nie omieszkają — pisze dziennik — wyciągnąć konsekwencji.

EUROPA ŚRODKOWA.
SYTUACJA POLITYCZNA W CZECHOSŁOWACJI PAŃSTWA BAŁKAŃSKIE.

Ceské Slovo 28.X. zamieszcza artykuł min. E. Benesza, poświęcony 15-tej rocznicy odzyskania niepodległości przez Czechosłowację. Autor wskazał na usilną pracę dotychczasowych rządów nad zapewnieniem Czechosłowacji należytego stanowiska w świecie, która to droga szła przez utworzenie Małej Ententy oraz przez utrzymanie przyjaźni z Francją i Polską. Min. Benesz podkreśla wysiłki rządu nad opanowaniem gospodarczego kryzysu oraz podnosi, że przed polityką zagraniczną Czechosłowacji stoi wielkie zadanie walczenia o utrzymanie pokoju i polityka wewnętrzna musi wykonać wszystko, aby Czechosłowacja była przygotowana na wszelkie niespodzianki, gdyż sytuacja międzynarodowa jest tego rodzaju, iż najbliższe trzy lata zadecydują o wojnie lub pokoju.

Siegodnia 28.X. w art. wst., poświęconym 15-stoleciu republiki czechosłowackiej, podkreśla pokrewieństwo duchowe istniejące pomiędzy Łotwą a Czechosłowacją, które wyraża się wiernością obu tych państw dla ustroju demokratycznego.

Popola d'Italia 29.X., mówiąc o spotkaniu króla Karola z królem Borysem, przypisuje temu sp. duże znaczenie i pisze, że na skutek niedyskrecji wiadomo jest, że w czasie rozmów poruszana będzie sprawa współpracy państw obszaru naddunajskiego, jak również zacieśnienia stosunków gospodarczych bułgarsko-rumuńskich.

La Tribuna 28.X. podaje apel Kroatów z Ameryki Północnej skierowany do Genewy protestujący przeciw przemocy stosowanej przez Serbów w Jugosławji.

Le Tribuna 28.X. podaje wyjaśnienia pełnomocnika Habsburgów w Wiedniu — bar. Wiesnera, który dementuje oświadczenie Otto Guntlera i pułk. Gust. Wolffa, według którego Włochy miałyby zapewnić odstąpienie Austrji prowincji Bolanzo, o ile Otto Habsburg zaślubi księżniczkę Marję. Dziennik przypomina, iż to twierdzenie wywołało komentarz „Popolo d'Italia".

La Tribuna 27.X. informuje za „Bohemią" o represjach mniejszościowych w Czechosłowacji wobec mniejszości niemieckiej i węgierskiej.

Universul 25.X. odpiera zarzut prasy bułgarskiej o ucisku Bułgarów w Dobrudży, i wytyka Bułgarji uciskanie tamtejszych Rumunów i wkraczanie bułgarskich band do Rumunji.

SYTUACJA POLITYCZNA W NIEMCZECH.

Lietuvos Žinios 26.X. w obsz. koresp. z Berlina p. n. „Tragedja włościaństwa niemieckiego" piszą o łatwości, z jaką Hitler pozyskał sobie włościan niemieckich; — powodzenie to dziennik przypisuje temu, że włościanie ci, stojący na pewnym poziomie kultury materjalnej, mają tylko bardzo niską kulturę duchową, co nie pozwala im orjentować się w zagadnieniach politycznych. Obecnie włościanie niemieccy zrozumieli, że padli ofiarą demagogji przywódców hitlerowskich, i że Hitler nie da im ziemi, dokoła której obraca się cała psychika włościan niemieckich. Wieś niemiecka, posiadająca przeszło 2 miljony gospodarstw parohektarowych, cierpi nędzę, ale znosi ją biernie. Hitlerowi więc, który w sposób bezczelny oszukał wieś niem., nie grozi ze strony włościaństwa żaden sprzeciw. Słaba orjentacja włościan została wykorzystana przez regime hitlerowski. „Tragedja włościanina — stała się tragedją całego narodu niemieckiego".

LITWA A NIEMCY.

Rytas 26.X. donosi z oburzeniem o odczycie, zorganizowanym w Berlinie przez „Związek Niemców Zagranicznych", na temat położenia Niemców na Litwie, a zwłaszcza na obszarze kłajpedzkim. Prele-

kie zadanie walczenia o utrzymanie pokoju i polityka wewnętrzna musi wykonać wszystko, aby Czechosłowacja była przygotowana na wszelkie niespodzianki, gdyż sytuacja międzynarodowa jest tego rodzaju, iż najbliższe trzy lata zadecydują o wojnie lub pokoju.

[illegible] 28.X. w art. wst. poświęconym 15-leciu republiki czechosłowackiej, podkreśla pokrewieństwo duchowe istniejące pomiędzy Polską a Czechosłowacją, które wyraża się wiernością obu tych państw dla ustroju demokratycznego.

Epoca d'Italia 29.X., mówiąc o spotkaniu króla Karola z królem Borysem, przypisuje temu sp. duże znaczenie i mówi, że na skutek tradycji wiadomo jest, iż w ocenie [illegible] jest, że w [illegible] obszaru naddunajskiego, jak również [illegible] stosunków gospodarczych bułgaro-rumuńskich.

La Tribune 28.X. podaje apel Kroatów z Ameryki Południowej skierowany do Genewy protestujący przeciw przemocy stosowanej przez Serbów w Jugosławii.

La Tribune 28.X. podaje wyjaśnienia pełnomocnika [illegible] w Wiedniu — bar. Wiesnera, który [illegible] oświadczenie Otto Habsburga i [illegible] zdaniem którego Włochy zamierzają zapewnić odbudowanie Austrii poprzez Habsburgów, a że Otto Habsburg poślubi księżniczkę Marię. Dziennik przypomina, że to twierdzenie wywołało komentarz „Popolo d'Italia".

La Tribune 27.X. informuje za „Bohemią" o rozruchach [illegible] w Czechosłowacji wybuchających [illegible] niemieckiej i węgierskiej.

Universul 28.X. odpiera zarzut prasy bułgarskiej o masakrze Bułgarów w Dobrudży i wzywa Bułgarię do [illegible] i wkraczanie bułgarskich band do Rumunji.

SYTUACJA POLITYCZNA W NIEMCZECH.

[illegible] 26.X. w obsz. koresp. z Berlina p. n. „Tragedja włościaństwa niemieckiego" pisze o tym, że jakkolwiek Hitler przyrzekł sobie włościan niemieckich, [illegible] wprowadzenie to dziennik przypisuje temu, że włościanie ci, stojący na [illegible] poziomie kultury materialnej, mają tylko bardzo niską kulturę duchową, co im pozwala im oparować się w zagadnieniach politycznych. Obecnie włościanie niemieccy przekonali się, że padli ofiarą demagogji przywódców hitlerowskich, i że Hitler nie dał im ziemi, dokoła której obraca się cała przyszłość włościan niemieckich. Wieś niemiecka, posiadająca przeszło 2 miljony gospodarstw parcelacyjnych, cierpi nędzę, ale znosi ją [illegible]. Hitlerowi więc, który w [illegible] nie grozi ze strony włościaństwa żaden sprzeciw. Siła włościańska została wykorzystana przez reżim hitlerowski. „Tragedja włościanina — stała się tragedją całego narodu niemieckiego".

LITWA A NIEMCY.

Rytas 26.X. donosi z oburzeniem o odczycie, zorganizowanym w Berlinie przez „Związek Niemców Zagranicznych", na temat położenia Niemców na Litwie, a zwłaszcza na obszarze Kłajpedzkim. Prele-

Daily Herald 27.X. Kor. dypl. pisze, że rokowania angielsko-sowieckie w sprawie nowego traktatu stanęły na martwym punkcie, co zresztą — dodaje pismo — jest losem większości poczynań dyplomatycznych angielskiego rządu narodowego.

Le Journal 28.X. donosi z Moskwy, że między komitetem wykonawczym trzeciej międzynarodówki a Litwinowem wybuchł konflikt z powodu ogłoszenia przez komitet broszury p. t. „Roosevelt — wielki [illegible] amerykańskiego", w której prezydent Stanów Zjednoczonych oskarżony jest o spowodowanie [illegible] i o śmierć wielu robotników amerykańskich. Broszura ta ukazała się w języku rosyjskim, a komitet trzeciej międzynarodówki postanowił przetłumaczyć ją i na angielski, przeciwko czemu zaprotestował Litwinow, obawiając się, że mogłoby to źle wpłynąć na obecne negocjacje rosyjsko-amerykańskie. Sprawa została przekazana do Politbiura partji, które na wniosek [illegible] Litwinowa przychyliło się do jego zdania.

Z. S. R. R. A TURCJA.

Izwiestja 29.X. poświęcają artykuł wstępny 10-leciu republiki tureckiej. Rewolucja ta jest — pisze dziennik — dziełem wielkiego narodu tureckiego, ale i [illegible] przyjaźni i współpracy. W obecnej sytuacji międzynarodowej, pełnej [illegible] współpraca sowiecko-turecka [illegible] międzynarodowego, jako czynnik pokoju.

[illegible] 28.X. [illegible] do Turcji. [illegible] ZSRR [illegible] narodu tureckiego.

The Times 27.X. w koresp. z Konstantynopola [illegible] na [illegible] ZSRR [illegible] Turcji.

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA W Z. S. R. R.

Pravda 28.X. w art. wst. [illegible] Dziennik przeciwstawia [illegible] ZSRR [illegible] w Z.S.R.R. [illegible] konsekwencji.

EUROPA ŚRODKOWA.
SYTUACJA POLITYCZNA W CZECHOSŁOWACJI.
PAŃSTWA BAŁKAŃSKIE.

České Slovo 28.X. zamieszcza artykuł min. E. Benesza, poświęcony 15-tej rocznicy odzyskania niepodległości przez Czechosłowację. Autor wskazuje na [illegible] dotychczasowych rządów nad zapewnieniem Czechosłowacji należytego stanowiska w świecie, która to droga szła przez utworzenie Małej Ententy oraz utrzymanie przyjaźni z Francją i Polską. Min. Benesz podkreśla wysiłki rządu nad opanowaniem gospodarczego kryzysu oraz podnosi, że przed polityką zagraniczną Czechosłowacji stoi wiel-

gent w odczycie swym twierdził m. inn., że w czasie okupacji Litwy władze niemieckie w ciągu 3-ch lat wybudowały porty, linje kolejowe, szkoły i t. d., które następnie zostały przejęte przez władze litewskie. W odpowiedzi na to „Rytas" oświadcza, że Niemcy pozostawili na Litwie spustoszone w barbarzyński sposób wsie, wyniszczyli lasy, wymordowali mieszkańców; nieprawdą są natomiast wiadomości o ich działalności konstrukcyjnej.

SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA NA LITWIE.

Dzień Kowieński 24.X. informuje, że dn. 15 grudnia r. b. odbędzie się zjazd litewskiego stronnictwa rządowego; zjazdowi temu w litewskich kołach politycznych przypisywane jest doniosłe znaczenie, gdyż przedmiotem obrad mają być zasadnicze kwestje, dotyczące ustroju państwa.

Dzień Kowieński 23.X. informuje za prasą żydowską na Litwie o niezatwierdzeniu przez litewskie ministerstwo oświaty kandydatów na stanowiska rabinów z powodu niedostatecznej znajomości języka litewskiego. Ministerstwo oświaty zarządziło, aby żydowskie księgi stanu cywilnego były prowadzone obok języka żydowskiego również w języku litewskim; metryki zaś wyłącznie w języku państwowym.

Lietuvos Žinios 24.X. informują, że ostatnio wyjechało do Palestyny 115 Żydów litewskich (również i ze sfer zamożnych); dziennik podkreśla, że emigracja Żydów z Litwy do Palestyny jest procentowo największa w Europie.

Rytas 26.X. w art. wst., nawiązującym do zorganizowanego przez litewskie władze bezpieczeństwa t. zw. „dnia walki z przestępstwem", podkreśla, że walkę tę należy prowadzić środkami prawnemi; według dziennika, przestępstw na Litwie nie da się jednak usunąć dopóty, dopóki nie zostaną wprowadzone w kraju szkoły katolickie, gdyż tylko one mogą zapewnić wychowanie młodego pokolenia w duchu zasad etyki i moralności.

WŁOCHY A ANGLJA.

La Tribuna 25.X. poświęca ustępującemu ambasadorowi Anglji w Rzymie dłuższą notatkę, w której podkreśla, że dzięki sir Grahamowi współpraca włosko - angielska przeszła poprzez okupację Korfu, traktaty Locarno aż do zawarcia paktu czterech, który wieńczy politykę porozumienia.

SYTUACJA POLITYCZNA W TURCJI.

Neue Freie Presse 28.X. zamieszcza art. wst. z okazji dziesięciolecia istnienia rzeczypospolitej tureckiej; dziennik zaznacza, iż ostatnie dziesięciolecie przedstawia dla Turcji większe znaczenie, aniżeli poprzednie stulecia jej istnienia. W ciągu tych ostatnich dziesięciu lat nastąpiła nietylko gruntowna reorganizacja państwa tureckiego, ale — co więcej — cały naród turecki zmienił zupełnie swą mentalność i potrzeba było prawie nadludzkich wysiłków i wielkiej odwagi Kemala Paszy, aby móc doprowadzić do zupełnej zmiany ustroju politycznego i socjalnego Turcji. Turecka rzeczpospolita ma wszelkie dane do obchodzenia z dumą dziesięcioletniej rocznicy swego istnienia. Kemal Pasza potrafił pokazać zdumionemu światu, co może zdziałać prawdziwy wódz narodu, który doprowadził do zwalenia kilkusetletniej władzy sułtanów. Reformy na polu religijnem i kulturalnem, przeprowadzane przez Kemala, muszą wywoływać podziw swą śmiałością; między innemi należy zacytować: zniesienie tureckiego kalifatu religijnego, emancypację kobiet, wprowadzenie kodeksu szwajcarskiego, alfabetu łacińskiego i wiele innych. Dziennik zaznacza, że, patrząc na rozkwit rzeczypospolitej tureckiej, na rozszerzenie jej wpływów na terenie międzynarodowym, widzi się jasno, ile Turcja ma do zawdzięczenia gigantycznej działalności Kemala Paszy.

RÓŻNE.

Le Petit Parisien 27.X. umieszcza sprawozdanie z Londynu o odczycie hr. Adama Tarnowskiego, w King's College, w którym prelegent przedstawił zasady polskiej polityki zagranicznej.

Reichspost 29.X. w artykule, omawiającym nowe zarządzenia w austrjackiej komunikacji kolejowej, stwierdza, iż w nowym rozkładzie jazdy zaszła pewna niedogodna zmiana, a mianowicie polskie koleje państwowe zniosły nocne pociągi, mające bezpośrednie połącznie z Wiedniem; w ten sposób zostało stracone dobre połączenie Wiednia ze Lwowem.

Prawda 28.X., omawiając wniosek, złożony w sejmie łotewskim o wydanie sądowi członków frakcji komunistycznej, pisze, iż fakt ten świadczy o tem, że obecny rząd łotewski przy pomocy socjaldemokracji toruje drogę faszyzmowi łotewskiemu. Charakterystycznem jest, że inspiratorem tej akcji jest minister spraw wewnętrznych Milbergs, który w r. 1907 wydał policji carskiej rewolucjonistów łotewskich.

Drukarnia „Kadra", Warszawa, Długa 50. Telefon 11-86-30.

Drukowano na prawach rękopisu.